

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 01.05.2026 nr 8-1/3534-1

Meie 06.05.2026 nr 2.3-4/26/1855-2

Arvamuse avaldamine eelnõule (KrMS ja KarS, elektrooniliste tõendite määruse rakendamine)

Täname, et saatsite Andmekaitse Inspeksioonile (AKI) arvamuse avaldamiseks kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) ja karistusseadustiku muutmise seaduse (elektrooniliste tõendite määruse rakendamine) eelnõu. Meil on esitatud eelnõu osas järgmised tähelepanekud.

Kavandatav KrMS § 489⁶⁰ lõige 3 sätestab täitva riigi teavitamiskohustuse, viidates Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1543 (määrus) artiklile 8. Kavandatav KrMS § 489⁶² reguleerib väga täpselt adressaadi ehk teenuseosutaja vastuväiteid (määruse artikkel 17), samas isiku (andmesubjekti) õiguste kohta pole eelnõus ühtegi sarnast täpsustavat sätet. Ehk isiku teavitamine (määruse artikkel 13) ja isiku kaebeõigus (määruse artikkel 18) on eelnõust täielikult välja jäänud.

Kuigi määrus on otsekohalduv, siiski määruse artiklid 13 ja 18 eeldavad, et liikmesriik kohaldab oma siseriiklikke menetlusnorme ehk riigisisene menetluskord (kes teavitab, millal ja kuidas kaevata saab) jääb liikmesriigi sisustada. Eelnõu aga ei täpsusta, kuidas isiku teavitamine ja vaidlustamise õigus suhestuvad KrMS olemasolevate normidega.

Kohtueelse menetluse andmete avaldamise tingimused on sätestatud KrMS §-s 214, mille peaesmärgiks on tagada uurimisandmete kaitset lekete eest ehk selline teavitamine kord ei pruugi olla määruse kontekstis piisav. Kui tugineda andmesubjekti teavitamisel vaid KrMS §-le 214, tekib oht, et teavitamine jääbki prokuratuuri suvaotsustuse taha. Määruse artikkel 13 näeb ette isiku teavitamise kohustusliku põhireeglina, millest kõrvalekaldumine (edasilükkamine) peab olema ajutine ja põhjendatud. Eelnõus peaks olema selge viide, et prokuratuuril on kohustus isikut teavitada, kui ei esine põhjuseid teavitamise edasilükkamiseks. Seletuskirjas peaks isiku teavitamise kohustuse täpsemini lahti kirjutama, viidates siseriikliku õiguse vastavatele menetlusnormidele, kui leitakse, et KrMS praegune regulatsioon vastab täielikult määruse artiklis 13 ettenähtud isiku õiguste tagamisele.

Selgusetuks jääb ka isiku edasikaebamise õiguse praktiline realiseerimine. Näiteks kas isik peab kaebama KrMS § 228 (prokuratuuri tegevuse peale esitatav kaebus) või mõne muu sätte alusel? Kui välismaalane soovib Eestis vaidlustada andmesitamismäärust, peab ta tuginema KrMS üldistele normidele, mis ei pruugi olla piiriüleses olukorras piisavalt selged või tõhusad. Juhime tähelepanu, et määruse artikli 18 lõike 1 kohaselt peab õiguskaitsevahend olema tõhus, seega arvestama peab ka välisriigis asuva isiku kaebeõiguse reaalse teostamise võimalusega.

Määruse artikli 18 lõike 2 kohaselt peab isikul olema võimalik vaidlustada andmesitamismääruse vajalikkust ja proportsionaalsust. Juhul kui andmesubjekt ei ole menetluses kahtlustatav (nt on

tegemist kolmanda isikuga), on tema võimalused KrMS üldnormide kaudu oma õigusi kaitsta ebaselged.

Eeltoodust tulenevalt peame vajalikuks eelnõus selgesõnaliselt sätestada andmesubjekti teavitamise ja vaidlustamise korra, sarnaselt kavandatavas KrMS §-s 489⁶² loodava läbivaatamismenetlusega ning kavandatavas KrMS § 489⁶⁰ lõikes 3 sõnastatud teavitamiskohustusega. Kui aga leitakse, et olemasolev siseriiklik raamistik tagab määruses ettenähtud isiku (andmesubjekti) õiguste tõhusa realiseerimise, peaks seletuskiri selgitama, miks peetakse olemasolevat KrMS-i regulatsiooni määruse artiklite 13 ja 18 täitmiseks piisavaks, viidates siseriikliku õiguse vastavatele menetlusnormidele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Pille Lehis
peadirektor

Irina Meldjuk
Irina.Meldjuk@aki.ee
627 4108